3330

ગૂજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

કવિતાની સમજુતી વ્યાકરણ તથા જોડાક્ષર

બનાવનાર.

ફકીરભાઈ કાસીદાસ.

સુરતની નામદાર સર જમસેદજી જીજીભાઈવાળી નંબર
૧ લાની છોકરાની નિશાળના વડા માજી માસ્તર
તેના છોકરા નગીનદાસ ફકીરભાઈ કાસીદા-
સની વતી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

દાહ્યાભાઈ જગજીવનદાસ.

(સુધારો તથા વધારો કરેલી આવૃત્તિ સતરમી.)

(સ. ૧૮૫૭ ના ૨૫ માં આકટ પ્રમાણે નોંધાવી છે.)

કીમત ૨ આના.

મુંબાઈ.
ધી જાઈન્ટ-સ્ટાક પ્રીંટીંગ પ્રેસ

સન ૧૮૮૮.

गूजराती बीजी चोपडीना अर्थ.

(ના) = નામ. (વિ) = વિશેષણ. (અ) = અવ્યય.
(સ) = સર્વનામ. (ક્રિ) = ક્રિયાપદ. (કૃ) = કૃદંત.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં (કૃ) વાંચતાં. પારખતાં.
શીખામણ (ના) ફાયદાની વાત.
મજાની (વિ) સારી.
સાચવજો=સંભાળજો.
બોલીએ (ક્રિ) સાદ કહાડીને કહીએ.
અક્ષરે=દસ્કતે, હરેક.
આવડ્યા=શીખ્યા.
બગાડશો (ક્રિ) ખરાબ કરશો.
વાહ=અરે ! ઓહો !
દહાડા (ના) દિવસ.
પૂરા (વિ) બરાબર.
બોલ (ના) શબ્દ.
ડાહી ડાહી=ડાહાપણ ભરેલી, ફાયદાવાળી.
મા (અ) ના, નહિ.
ઠેકાણે (ના) જગોએ.
બગડે (ક્રિ) ખરાબ થાય.
ફાડવાં (ક્રિ) ચીરવાં.
વહેલું (ક્રિ) જલદી.
ભણવું (ક્રિ) શીખવું.
ઠીક (અ) બરાબર, સારી રીતે.
છેક (અ) ઘણું. બહુ.
તાણીને (કૃ) ખેંચીને.
ધીમે (વિ) હળવે.
સાદે (ના) અવાજે.
સૌ (સ) સઘળા, બધા.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.
કારજ (ના) કામ.
હૈઉં (ના) મન, દીલ.
ચોપડીઓ=પોથીઓ..
હરખાય=ખુશી થાય..
સમજણ (ના) અક્કલ, સમજ.
વિગતેથી (ના) શબ્દે શબ્દની સમજણથી, વિગતવાર.
સાર (ના) મતલબ.
ચોપાઇ (ના) જેમાં ચાર પદ આવેલાં હોય તે
સારી (વિ) મજાની.
દેખી (કૃ) જોઇ.
જીવ (ના) મન, ચિત્ત.
ઘાલીને (કૃ) રાખીને.
જેમ=તેમ.
વિચાર (ના) મનસુબો.
સમજે (ક્રિ) જાણે.
સઘળો (વિ) બધો.

(કવિતાની સમજુતી). (૧).

સારી ચોપડીઓ હોયતે સારી દેખાય, તે જોઇને આપણું મન ખુશ થાય; પણ જો તે વિગતથી એટલે શબ્દે શબ્દ છૂટો પાડીને વંચાય તો આપણું કામ થાય. (૧)

જેમ જેમ મન રાખીને વાંચે તેમ તેમાં સમજણ આવે; પણ વાંચ્યો જાય ને મનમાં કંઇ વિચાર કરે નહિ, તો તે માંહેલી બધી મતલબ સમજે નહિ.. (૨).

પાઠ ૩ જો.

ચકલી (ના) મોટી ચલ્લી
લાવ્યો=લેઇને આવ્યો.
પૂછ્યું=તજવીજ કીધી
રાણા (ના) રાજા. [માં.
તપેલામાં (ના) પાતલા-
બારણામાં(ના) ઘરમાં.
પેસાશે (ક્રિ) અવાશે, જવાશે. [કહ્યું.
બોલ્યો=જવાબ દીધો,
પાટો (ના) લાંબું ફાડેલું ચીથરૂં.
ચકલો (ના) ચલ્લો.[નિ.
ઓરાને(કૃ)રાંધવામુકી-
બધી (વિ) સઘળી.
ઘડો (ના) દોરાઓ.
ઉતારો=લઇ લેઓ.
નાંખી (ક્રિ) ફેંકી.

પાઠ ૪ થો.

ફર્યાદ=રાવ, અરજ.
એકલાં (વિ) જાતે
પકડાવી (કૃ) ઝલાવી.
મગાવ્યો=બોલાવ્યો.
મહારાજ=મોટા રાજા.
ગભરાઇને (કૃ) અકળાઇને, ગાભરો થઇને.
હુકમ (ના) ફરમાસ.
કહ્યું=પૂછ્યું.
કને (અ) પાસે, સોડે.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
દીધો (ક્રિ) વાળ્યો.
જાડો (વિ) લબાડ.
સાહેબ (ના) મેહેરબાન.
ફાડાને (કૃ) ચીરાને.
ફાડશો (કૃ) ચીરશો.

પાઠ ૫ મો.

બૂમેબૂમ=ઘાંટે ઘાંટા.
ગોવાળીઓ (ના) ગાય ભેંસનો ચરાવનાર.
ગોવાળ (ના) ગાયોનું ટોળું, ગોવાળીઓ.
છેવટ (અ) છેલ્લે.
ગોવાળણી (ના) ગોવાળીઆની બાયડી.
કાઢ્યો=બહાર આણ્યો.
નાંખ્યો (ક્રિ) ફેંક્યો.
ફૂટી (ક્રિ) ભાંગી.
કાણો (વિ) એક આંખે આંધળો.
આગળ (અ) પાસે.
ખીર=મોળો દૂધપાક.
પોળી (ના) પડવાળી પાતળી રોટલી.

પાઠ ૬ ઠ્ઠો.

તપાવી (ક્રિ)) ઉની કરી.
પાટલો (ના) લાકડાનાં પાટીઆનું કરેલું બેસવાનું.
લુચ્ચાઈ (ના) દોંગાઇ.
ઠોક્યો (ક્રિ) માર્યો, અફાળ્યો, ઝીક્યો.
લાલચોળ (વિ) રાતી રાતી, ધગધગતી.
દોરી (કૃ) તેડી.
જોડે (અ) સાથે.
લોઢી=લોઢાની તાવી.
ખૂબ (અ) ઘણીજ.
બૂમ(ના) પોકાર, ઘાંટો.
ઊઠી (ક્રિ) ઉભી થઇ.
દાઝી (ક્રિ) બળી સુઇ,
ખોટી (વિ) જુઠી, બનાવટની,

સમજાવ્યું (ક્રિ) શીખા-
મણ દઇને કહ્યું.
છુટું (વિ) બાંધ્યાવગરનું
મન (ના) મરજી.
મજા (ના) રમૂજ.
ઘેલું (વિ) ગાંડું, અ-
ણસમજુ.
દુઃખી (વિ) હેરાન.
જક (ના) જીદ. ખોસ.
છોડે (ક્રિ) મૂકે, મેલે.

પાઠ ૧૨ મો.

ફાવ્યો (ક્રિ) જડ્યો,
હાથ આવ્યો.
અણસમજ (ના) બેસ-
મજ, બીન અક્કલ.
વગડામાં (ના) વનમાં.
કોતર (ના) ગુફા.
સટકી ગયું=નાસી ગયું.
ડાહ્યો (વિ) સાણો.
આગળ (અ) અગાડી.
ઢોર=ચોપગા જનાવર.
ઊંઘી (કૃ) સુઇ.
મોડી રાતે=બહુ રાત
ગઇ ત્યારે.
છાનું માનું (વિ) ગુપચુપ.
ઝાલીને (કૃ) પકડીને.
અંતે=છેલ્લે. છેવટે.
માનવી=કબુલ કરવી.
ભલું (વિ) સારૂં, રૂડું.
પાડોશી (ના) પાસેના
ઘરમાં રેહેનારા.
સૌ=બધા.
ડાહ્યાં=શાણાં. સમજુ.

પાઠ ૧૩ મો.

વિષે=બાબત.
છેક (અ) ઘણું. બહુ.
વાઘ (ના) ફાડી ખાનારૂં
કાબરચીતરૂં જના-
વર.
માન્યું (ક્રિ) કહ્યું કર્યું.
વાસ (ના) રેહેઠાણ.
ચરવાને (કૃ) ઊગતું ઘા-
સ ખાવાને.
પ્રાણ (ના) જીવ.
વનમાં (ના) રાનમાં.
દુઃખીઉં (વિ) હેરાન.
ચિત્ત (ના) મન.
અવસ્થા (ના) હાલ.
નાઠું (ક્રિ) જતું રહ્યું.
મનમાન્યું=મનને ગમે-
તેટલું, દીલ લાગ્યું.
વળતી (અ) પછી.
અજાણ=જાણીતું ન-
હીંતે (ઓચિંતુ).

(કવિતાની સમજુતી). (૨).

વાડામાં બધાં ઢોર બાંધ્યાં હતાં, તેમાંથી એક પાડું છુટીને છેક આઘું નાસી ગયું; તેને ઘાસ ખાવાનું મન થયું તેથી નાસીને તે જંગલમાં જતું રહ્યું. (૧)

પછી ત્યાં જંગલમાં એક વાઘે તેનો જીવ લીધો, એવું અજાણપણે તે દુઃખીઉં થયું; જે બધાથી છુટું થવા જાય (બધાના મતથી ઉલટું ચાલે), તેના એવા હાલ સમજવા. (૨)

પાઠ ૧૪ મો.

માટી (ના) મટોડી.
પલાળેછે=ભીનાળેછે.
ચીકણી=ચોંટે એવી.
ઠીકરાંનાં (ના) કાદવના
ભરવાના (ક્ર) ઘાલવાના
આધરકે(ક્રિ) જમાવે.
જાત (ના) તરેહ, રીત
ગોરસ (ના) દહીં દૂધનું
પાટીઉં, હાલ્લું.
કોડીઆં (ના) દીવા કરવાના માટીના પ્યાલાં.
નરમ (વિ) પોચી.
કામની (વિ) ખપની.
ગોળી=પીવાનું પાણીભરી મૂકવાની માટલી
બેડું (ના) ગાગર નેઘડો.
દોહણી (ના) છાશ
લાવવાની ધાડવી.
દાણા (ના) અનાજ.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે (ના) કોરે, કોરણે
વાગ્યા (ક્રિ) ઇજા થઇ.
બગાડ (ના) નુકશાન.
ફેંકવા (ક્રિ) નાંખવા.
કાયર (અ) હેરાન.
મંડયા (ક્રિ) મચ્ચાં.
તળાવ (ના) નાનું સરોવર.
પથરે (ના) પથરાથી.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
ધડાધડ (ક્ર) જોરથી.
ગરીબ (વિ) અનાથ.
શામાટે (અ) કેમ? શું કરવા?
રમત (ના) ખેલ. ગમત
સંભાળીને=સાચવીને.
કશોએ (વિ) કંઇપણ.

પાઠ ૧૬ મો.

બેનપણી(ના) સહિએર
નોતરૂં (ના) તેડું, કેહેણ
ભૂંગળી (ના) બળતું કરવાની વાંસની નળી.
વેલણુ (ના) રોટલી વણવાનું હથિયાર.
તપેલી (ના) પાતેલી-
કડછી (ના) નરમ દાળ લેવાનું પિત્તળ કે લોઢાનું હથિયાર.
તાસક (ના) ઢાંકણું.
વખત(ના)વેળા, સમય
રાંધું (ક્રિ) રસોઈ કરૂં.
તેવડે (સ) તેણે કરીને.
થાળી=નાનો ખુમચો.
વાડકા (ના) ધાતુના ચલાણા.
લાવીને (ક્ર) આણીને.
મૂકયું (ક્રિ) મેલ્યુ.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા (ના) કસર.
ધાણી (ના) શેકયાથી ફૂટેલું અન્ન તે જુવાર બાજરી વગેરે.
ખાવાનું(ના) કાચું કોરૂં શેકેલું તે.
પહુંઆ=ભાતને શેકીને ખાંડી બનાવેલા તે
ભાંડવું=ખરાબ બોલવું.
ટેવ (ના) આદત, ખો.
લડેછે (ક્રિ) વઢેછે.
જરાએ (વિ) લગારે.
કજીઓ (ના) ટંટો.
મૂકાવી (ક્રિ) મેલાવી.
લાવીશ (ક્રિ) આણીશ
વહેલી (વિ) જલદી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=નાનો ભાઇ.
નાનું (વિ) નાદાન.
બાળક (ના) બચ્ચું.
મેલાય (ક્રિ) મૂકાય
દેખાયછે=જણાયછે.
ભાણો (ના) ભાણીઓ, ફીકલો;(બેહેનનોછોકરો) (ભાણેજ:)
આટલી (વિ) આવડી.
વાર (ના) વખત, દેર.

તેડવા (કૃ) બોલાવવા.
રોતો (કૃ) રડતો.
કામ (ના) ખપ, જરૂર
હજી (અ) અત્યાર સુધી.
અલી (ના) છોકરીને નામ દીધા વગર બોલાવવું તે.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ (ના) નિશાળમાં શીખનારા છોકરા.
કૂદાવતી (ના) કુદકારા મારતી.
લાકડી (ના) ડંગોરી.
ભણેલાં (કૃ) શીખેલાં.
પરીક્ષા (ના) તપાસ.
ઇનામ=સરપાવ, ખુશીથી કંઇ આપવું તે.
સાહેબ (ના) શીનોર. ટોપી વાળો.
બાકીના=રહેલા છોકરા.
મેહેતાજી (ના) ગુરૂજી.
જોવા (કૃ) તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

ઉતાવળ (ના) તાકીદ.
અલ્યા (અ) છોકરાને નામ દીધા વગર બોલાવવો તે.

સામટું (વિ) એકીવારે.
નીકળ્યો (ક્રિ) બહાર આવ્યો.
ગાગર (ના) ઘડા કરતાં મોટું વાસણ.
મૂડો (ના) બાચકો.
સાંકડું (વિ) નાનું.
અટકી (કૃ) ઘલાઇ.
જણ (ના) માણસ.
પડતાં મૂક=પાછા નાંખ, રેહેવા દે.
ઝટ (અ) જલદી, તુરત.
પેઠે (અ) માફક.
ફેરે (ના) વખતે.
છેલ્લીવારે=આખરે.
લગાર (વિ) જરા.
ભણવામાં=શીખવામાં

પાઠ ૨૧ મો.

સાત પૂછડીઓ (ના) સાત પૂછડીવાળો.
બાંડો (વિ) પૂછડી કપાઇ ગયલો.
ખીજવવું (ક્રિ) ચીડવવું.
કપાવી (કૃ) વઢાવી.
હજામ (ના) વાળંદ.
ચીડવે (ક્રિ) ખીજવે.
બેટા (ના) દીકરા, છોકરા
ખીજવ્યાથી (કૃ) ચીડવ્યાથી.
ખીજીએ=ચીડવાઇએ.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ (ના) ધંધો, રોજગાર.
સાંધા (ના) કટકા.
દરજી (ના) મેરાઇ, સુઇ
કલમ (ના) લેખણ.
કોદળી=ચાંચવા જેવું ખોદવાનું હથિયાર.
બિચારો (વિ) બાપડો.
ધોબી (ના) લૂગડાં ધોનાર
અક્ષર (ના) હરફ.
મજૂર (ના) વેતરો, હેલકરી.
બાઇડીઓ (ના) બઇરીઓ.
સૂતર (ના) રૂને કાંતીને લાંબા કાચા દોરા કરેલા તે.
મોતી (ના) મુકતાફળ.
વાળવા (કૃ) મરડવા.
ખપ (ના) જરૂર, કામ
વળાય (ક્રિ) મરડાય.
કાંતે (ક્રિ) રેંટીઆ વતી લાંબા તાંતણાં કરે.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન (ના) ચિત્ત, મન
પાંસરા (વિ) સીધા.
કરો (ક્રિ) ચાલો.

વેળાસર (ના) વખતસર.
માયા (ના) હેત.
મન (ના) ધ્યાન, ચિત્ત.
વઢવું (ક્રિ) લઢવું.
ભૂલ (ના) ચુક, ગફલત
પાઠ (ના) ધડો.
ભણુવો (ક્રિ) શીખવો.
બતાવે (ક્રિ) દેખાડે.
કદી (અ) કદાચ.
ખોટું (વ) ખરાબ.
ફરીને (અ) હવે પછી.
છુટી (ના) રજા.

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે (અ) રોજ.
નીસરી (કૃ) નીકળી.
ચિત્ત (ના) ધ્યાન, મન.
રૂડી (વિ) સારી.
પેર (અ) રીતે, પેઠે.
ગુરૂની (ના) મેહેતાજીની.
ચોડી (કૃ) લગાડી.
શિક્ષા (ના) શિખામણ.
સમજો (ક્રિ) ધ્યાન આપો.
પાંસરૂં (વિ) સીધું.

(કવિતાની સમજુતી) (૩)

ભાઇઓ તમારે રોજ નિશાળમાં જવું, ને ધ્યાન રાખીને ભણવું; ને મેહેતાજી આપણા ફાયદાની વાત કહે, તે બધાએ સારી રીતે માનવી (૧).

તમે રમતમાં ચિત્ત નહિ રાખો, ને વાત કહું તે સારી પેઠે સમજો; નિશાળમાંથી જેવારે છુટી થાય ત્યારે ત્યાંથી નીકળી પાંસરા ઘેર ચાલ્યાં જવું. (૨).

પાઠ ૨૫ મો.

વિઆવાની (કૃ) જણવાની.
ગાડાંવાળો (વિ) ગાડું હાંકનાર, ગાડાં ચલાવનાર.
રોકીને (કૃ) ઘેરીને.
નીચે (અ) હેઠળ.
વિચાર્યું (ક્રિ) ધાર્યું.
રસ્તો (ના) માર્ગ, વાટ
ઠેકાણું (ના) જગો, મુકામ
ઓથારે (અ) આપડે.
સારી (વિ) મજાની, વાંચવા લાયક.
ગામ (ના) જ્યાં થોડાંક ઘરની વસ્તી હોયતે.
ઉઠ (ક્રિ) ઉભા થા.
મૂર્ખ (વિ) બેવકૂફ.
ઉઠાડી (ક્રિ) ઉભાં કરી

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડી (ના) ગળ્યા રસનો સાંઠો.
ટોપલી (ના) વાંસની ચીપનો નાનો ટોપલો.
નળીઆં (ના) છાપરાપર ઢાંકવાને સારૂ માટી નાખનાવેલા નળના બે ભાગ કરી પકવેલા તે
કોપરાં (ના) ટોપરાં.
ભીંતો (ના) કાદવનો કરો.
છાયું (ક્રિ) બનાવ્યું.
દાણા (ના) અનાજ.
માર્ગ (ના) રસ્તો.
છાપરૂં (ના) ઘરનું ઢાંકણું.
કાઢીને (કૃ) બહાર આણીને.

ભારે (ના) મોટી ભારી
કનેથી (અ) પાસેથી.
ધણી (ના)માલીક, શેઠ
દાંડા (ના) સાકટા.
ટોપરાં (ના) કોપરાં.
વિઆઇ (ક્રિ) જણ્યું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ (ના) બારણાં.
ભીંતરડી (ના) ભીંત.
ઉઘાડશો=ખુલ્લા કરશો.
છાયાં (ક્રિ) ઢાંકયાં.
કેરાં (અ) નાં, તણાં
રખડવા (કૃ) રઝળવા.
બારણાં (ના) કમાડ.
આડું (વિ) ઉંધું, વાંકું
વાશાને (કૃ) દઇને.
વલે (ના) હાલ, હવાલ
ચરવા (કૃ) ચારો ખાવા
આમ (અ) આવીરીતે.
ઉઘાડો (ક્રિ) ખુલ્લા કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી, જુઠી.
બહાર (અ) બારણે, (ઘરથી વેગળું).
આડું=ઉંધી સમજનું.
આવડતું (કૃ) જાણતું.
રઝળવા (કૃ) રખડવા.
સુખી (વિ) સુખીઆરું
જોડેલી (વિ) બનાવલી.
ખરી (વિ) સાચી.
બનેલી (કૃ) થયલી.
સમજ (ના) અક્કલ.
દુ:ખ=વીપત, આપદા.

પાઠ ૨૯ મો.

રોતો (વિ) રડતો.
સવારમાં (ના) વાહાણામાં.
નહોર (ના) નખોરીઆં
પહોળું (વિ) ઉઘાડું.
ચોપડયાં(ક્રિ) લગાડયાં
તાણતો (કૃ) ખેંચતો.
ભેંકડો (ના) મોટે સાદે રડવું તે.
લાહે (ના) આગ, અગન
સરખી (વિ) બરાબર.
બળવા=અગન ઉઠવા.
મટી (ક્રિ) જતીરહી.
મૂકી (ક્રિ) મેલી, છોડી

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબુ } (ના) ધાતુનાં
પીતળ } નામ.
તાંબાકુંડીઓ (ના) પાણીભરી રાખવાનું એ કડાનું વાસણ.
ધોળાશપર(ના) સફેતી ઉપર.
અગ્નડાય(ક્રિ) અગ્નળાય.
માંજેલાં (કૃ)અજવાળેલાં,ચોખ્ખાં કરેલાં.
સાચવવાં (ક્રિ) સંભાળવા
ગરમાં (ના) રાંધેલું ઢાંકીમુકવાને મોટાવાડકા જેવા વાસણ.
ગોભાય (ક્રિ) ખાડોપડે.
ચળકતાં (કૃ) ઝળકતાં.
લાલ(વિ) રાતાં.
કથરોટ (ના) થાળીજેવું છાછરૂં પણ તેથી- મોટું કોરણવાળું- વાસણ.
લોટા (ના) કળશીઆ.
જણાયછે=દેખાયછે.
તપેલાં (ના) પાતેલાં.
લોટીઓ=કશલીઓ.
કાંસું (ના) એક જાતની બરડ ધાતુ.
ભોંય (ના) જમીન.
કદાચ (અ) કોઇવખત
ફૂટી (કૃ) ભાંગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી (વિ) નાનીસરખી.
પોતડી (ના) ધોતડી.
પિછોડી (ના) ખાંધે નાંખવાનું લુગડું

હીરકોરી (વિ) રેશમની કોરની.
હલકી (વિ) થોડી કિમ્મતની, થોડા વજનની.
જામદાની (ના) એક જાતનું ઝીણું બુટીદાર લૂગડું.
ફાટેલી (વિ) ચીરાયલી.
અંગરખી (ના) નાની ડગલી.
દીકરો (ના) છોકરો.
ગરીબ=પૈસા વગરનો.
ધોતી (ના) ધોતડી.
ખભે (ના) ખાંધ ઉપર.
નામાં (ના) નામ.
શીખીશ (ક્રિ) ભણીશ.
માટે (અ) કાજે, વાસ્તે.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું (ક્રિ) ખાધું હોય તે પાછું મોંમાં લાવી ચાવવું.
માખણ (ના) છાશ ઉપરની તરી.
ખરીઓ (ના) પગનાં તળી આનો કઠણ ભાગ.
હલાવે (ક્રિ) હીલવે.
ફાટ (ના) ચીરો.
ભાવે (ક્રિ) સ્વાદ લાગે.
બન્ને (વિ) બે.
ચરેછે=ઘાસ ખાય છે.
ચાવવું (ક્રિ) દાંતેવતી ભચરડવું.
ઘી (ના) માખણને તાવીને બનાવેલું તે.
શી શી (વિ) કઇ કઇ ?
મથાળે (ના) ઉપર, ઉપલા ભાગ પર.
ચિત્ર (ના) છબી.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ (ના) ફાયદો, ખુબી.
આધાર (ના) આશરો.
અગણિત (વિ) ગણાય નહીં તેટલા, (ઘણાજ)
પશુ (ના) ચોપગાં જાનવર.
ખાંતે (ના) ખુશીથી.
જન (ના) માણસ.
જન્મતી વિ)અવતરતી
પંખી (ના) પાંખવાળા પશુ.
નર (ના) માટીડો, ભાયડો.
સુખદાતા (વિ) સુખ આપનાર.
નાર(ના)બાયડી, બઇરી.
દેછે (ક્રિ) આપેછે.
ઘણું કરી(અ)સો વસા

(કવિતાની સમજુતી). (૪).

ગાયમાં ખુબી ઘણી છે, ને તે બધાને સુખ આપનારી કેહેવાય વળી તે દહીં દૂધ સૌ આપેછે, ને તે બધા માણસો ખુશીથી ખાય છે. (૧)

પશુ, પક્ષી, ભાયડા, ને બાયડી બધાંને જન્મ થતી વખત જુઓતો ; તો ઘણું કરીને ઘી ને દૂધ એજ જીવને આધાર આપે છે. (૨)

[illegible] (ના) દૂધમાં | ચોખા ખાંડ નાખી રાં-

ઘીને કરેલો પાક.
ચાસણી (ના) ઉનું કરી ચિકાસ લાવવી તે.
બૂરૂં (ના) ધોએલી ખાંડ.
ઠારે=ટાઢકથી કઠણ કરે.
વલોવે (ક્રિ) એ હાથે ઘોળે.
માવો (ના) દૂધને બાળીને લોચા જેવું કરેલું તે.
ખડખાં=ઢેખલાં. ગઠ્ઠા.
તાવીને (કૃ) ઉનું કરીને.
પેંડા (ના) માવામાં ખાંડ નાંખી, ગોળી વાળેલી તે
જામીજાય (ક્રિ) બંધાઇ જાય.
લોચો (ના) લોંદો, લપકો.
રાંધીને (કૃ) બાફીને.
ભેળીને (કૃ) મેળવીને.
ખટાશ=ખાટી ચીજ.

પાઠ ૩૫ મો.

જાડો=લબાડ માણસ.
લેખણ (ના) કલમ.
સંતાડીને (કૃ) છુપાવીને
છાનામાના (વિ) કોઇ નહીં જાણે તેમ.
પડેલી (કૃ) પડી ગયલી.
માન્યું (ક્રિ) કબુલ કર્યું.
ટેવ (ના) આદત. એ.
વેળા (ના) વખત.
પાઇ (ના) પઇ.
દીઠી (ક્રિ) જોઇ.
ખોટી (વિ) ખરાબ, નઠારી.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી (ના) ચાર આનાનો સરકારી છાપનો રૂપાનો શિક્કો
માનવું (ક્રિ) કબુલ કરવું.
ચોરી (ના) છાનામાના લીધી. (કંઇ ચીજ છુપી રીતે લેવી તે.)
કાગળ (ના) તાવ.
લટકાવી (કૃ) ટીંગાવી.
કોટ (ના) ડોક. ગળું.
ફજેતી (ના) ગેરઆબરૂ.
છાનું છાનું=ચુપ ચુપ, કોઇ નહીં જાણે તેમ.
પકડાઇ (ક્રિ) ઝલાઇ.
ચોડીને (કૃ) ચોટાડીને.

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની (ના) છોકરાની.
વાળુ=રાતનું ભોજન.
વઢવું (ક્રિ) લડવું.
પહેલાં (અ) અગાઉ.
શરમાયો=લજવાયો.
સોંપ્યો (ક્રિ) હવાલે કર્યો. તપાસી આપ્યો.
હવાલ (ના) હાલ.
તેડાવીને (ક્રિ) બોલાવીને.
વાત (ના) હકીકત. બીના

પાઠ ૩૮ મો.

જાઠ (ના) જાઠી વાત.
સાચ (ના) સાચી વાત.
કદી (અ) કોઇ વખત.
ઉપાય (ના) ઇલાજ.
પાપી (વિ) દુષ્ટ, નઠારો.
સ્નેહ (ના) હેત, પ્રીત.
દેહ (ના) શરીર, કાયા.
રાચે (ક્રિ) ખુશી થાય.
શોભે=સારી દેખાય.
જગપતિ (ના) જગતનો બનાવનાર. ઇશ્વર.
પૂરો (વિ) બરાબર.
સુખ (ના) ચેન, મજા-

(કવિતાની સમજુતી). (૫).

જે માણસ જુઠું બોલે છે, તે બરાબર પાપી છે, તે માટે ન્હાના છોકરાઓ એવું કામ તમે કરો નહીં.

સાચું બોલવામાં ઘણું સુખ છે, સાચાથી બધાનું હેત વાહાલ વધે છે, તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે **ઈશ્વર** તે પણ ખુશી થાય છે, ને તેથી આપણું શરીર પણ સારૂં દેખાય છે. (૨).

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો (ના) દરાખ, ચારોળી, પસ્તા, બદામ, તેમજ જાબુ. કેરી, જમરૂખ વગેરે ફળ.

ગાંધીની (ના) નેસ્તીની.

બદામ (ના) એક જાતનો ઠળીઆવાળો મેવો.

દુકાન (ના) બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું.

ઓળખીતો (ના) પીછાનવાળો, જાણીતો

દરાખ (ના) લીલો મેવો.

કાજુ (ના) મેવાનું નામ.

વાટી (ના) કોપરાના ગોટાનું અડધીઊં.

મગફળી (ના) મગની શીંગ (વિલાતી) શીંગ

ખજૂર (ના) ખજુરીનું ફળ.

મામા (ના) માનાભાઇ.

ચારોળી (ના) મેવાનું નામ

બતાવી (ક્રિ) દેખાડી. [મ ...ણીઆ ... ભાણા.

ખારેક (ના) સુકાયલું ખજુર.

પાઠ ૪૦ મો.

વાર (ના) અઠવાડીઆનો દિવસ, વખત.

ચદ્રમા (ના) ચાંદ ચાંદો.

ઘણા ખરા=ઘણાએક.

સરસ્વતી (ના) ભણતર, સારકળા, વિદ્યા.

દિવસ (ના) દહાડો.

વિદ્યા (ના) ભણતર.

રવિવાર સુરજનો વાર

સોમવાર (ના) ચંદ્રમાંનો વાર.

કેડે (અ) પછી. પૂઠે.

ગુરૂવાર (ના બૃહસ્પતવાર

મૂકેછે (ક્રિ) બેસાડે છે.

સરખા (વિ) બરાબર.

ચાલ (ના) રીત, ધારો.

પાઠ ૪૧ મો.

જબરી (વિ) જોરાવર.

વહાણામાં=સવારમાં.

માંસ (ના) ગોસ.

ચચ્ચાર (વિ) ચાર ચાર.

કીડા=લાંબા જીવડા.

કૂદતાં (કૃ) ઠેકડાં મારતાં.

ડોલતો (કૃ) ધુણતો, લેહેકાતો.

જનાવર (ના) જાનવર.

સાંજ (ના) દીવા બતિનો વખત, સંધ્યાકાળ.

લાંઠ (વિ) લુચ્ચો.

માળો=પક્ષીનું રેહેઠાણ.

અનાજ (ના) દાણો.

મુએલાં =મરી ગયલાં.

ફોડી (કૃ) ફોલી, ભાંગી.

નસાડે (ક્રિ) હાંકી મૂકે.

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળો (ક્રિ) જુઓ.

કાગ (ના) કાગડો.

પાંખાળો=પાંખવાળો.

રાગ (ના) ગાવાનો સોર.

રૂપાળો (વિ) સારો, શોભિતો.

ચોંપે=ઉતાવળા થઇને.

ચાહે (ક્રિ) ઇચ્છે, માંગે.

હણવા (કૃ) મારવા.

જલદી (અ) તુરત, ઝટ.

ચતુર (વ) ડાહ્યો | કોય (વિ) કોઈ. | ચેતી(કૃ)જાણી,સમજી.

(કવિતાની સમજુતી). (૬).

સાંજે જઈ સુવા સારૂ માળો બાંધવા બેઠો, એવા એક કાગડાને જોયો; તે એ પાંખવાળો બોલતો હતો, પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧).

કોઈ માણસ હાથમાં કાંકરો લઇને, તેને ચુપકીથી તાકીને મારવાનું કરે, તો તે ચંચળ જાત મનમાં જાણીને તુરત ઊડી જાયછે. (૨).

પાઠ ૪૩ મો.

સંગા(ના)સગાવાહાલાં

પીતરાઇ (ના) કાકાના વંશના, કુટુંબી.

સાળીઓ=વહુની બેનો.

મોળાઈ (વિ) મોસાળ તરફના.

બનેવી (ના) બેહેનનો વર.

ભત્રીજો (ના) ભાઇનો છોકરો.

માસો(ના)માશીનો વર.

ભાણેજ (ના) બેહેનનો છોકરો.

ફૂઓ (ના) ફોઇનો વર.

વર(ના)માટી,ભરથાર.

વહુ (ના) બાયડી.

સાળો (ના)વહુનો ભાઈ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઇ=છોકરીનો વર.

સંપસંપીને (કૃ) હળીમળીને.

સાવકાં (વિ) બાપ એકને મા જૂદી તે, ઓરમાઈ.

વેવાહી (ના) છોકરી કે છોકરાનો સસરો.

ઓરમાઈ (વિ)સાવકો.

વેવાણ (ના) છોકરા કે છોકરીની સાસુ.

સગાં (વિ) એક મા તથા એકજ બાપના પેટના.

દૂધભાઇ (ના) આંગળીઆત, કોઠાઇ.

બનતું (કૃ) હળીમળીને રેહેવાતું.

દીકરી (ના) છોકરી.

વરવહુ=માટીબઇઅર.

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ(ના)કપડ, લૂગડાં.

ચોઠું (ના) મોઠું બજાર.

ફડાવ્યું (ક્રિ) ચોરાવ્યું.

ખાદી (ના) એક જાતનું જાડું કપડું.

દોશીવાણીઆ (ના) કાપડીઆ, લૂગડાં વેચનારા.

વાણોતર(ના)ગુમાસ્તો.

બાસ્તો (ના) એક જાતનું કપડું

સેલું (ના) કસબના છેડાવાળું લૂગડું.

હાટ(ના)બજાર, દુકાન.
જાજમ (ના) બીછાવવાનું સારૂં ઊંચું પાથરણું.
કાજે (અ) વાસ્તે.

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના (ના) ૩૦ દહાડાની મુદત.
દીવાળી (ના) વર્ષનો છેલ્લો દહાડો. (આસો વદ અમાસનો દિવસ).
રામનવમી (ના) રામજીનો જન્મ દિવસ. ચૈત્ર સુદ નોમનો દહાડો. [મોસમ.
શિયાળો (ના) ટાઢની
ઉતરાણ=મકરશંક્રાંતિ.
અખાત્રીજ(ના) તેહેવારનો દિવસ વૈશાખ-સુદ ત્રીજનો દહાડો.
ઊનાળો (ના) તાપની મોસમ. [રૂતુનું નામ
વસંત(ના)રાગનું નામ,
વરસ (ના) શાલ, (બાર મહિના.)
ટાઢ (ના) ઠંડ, હીમ.
પર્વ (ના) તેહેવાર.
દેવદીવાળી (ના) ઠાકોરજીની દીવાળી. (કારતેક સુદ ૧૧ નો દિવસ. [છી.
ત્યાર કેડે (અ) ત્યારપ-
વસંતપંચમી (ના) વસંત રૂતુ બેસવાનો દિવસ (માહ સુદ પાંચેમ.)

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસું (ના) વરસાદની મોસમ. (જેઠ, આષાડ, શ્રાવણ ને ભાદરવા એટલા ચાર મહિના.)
પચ્યુસણ(ના)શ્રાવક લોકોનો તેહેવારો.(શ્રાવણવદ ૧૧ થી ભાદરવા સુદ ૪ સુધી).
ગોકળ આઠેમ (ના) શ્રી કૃષ્ણનો જન્મદિવસ (શ્રાવણ વદ. ૮).
શ્રાવણ(ના)હિંદુના વરસનો૧૦મો મહિનો.
પખવાડીઉં (ના) પંદર વાડીઉં (પંદર દહાડાની મુદત.)
ગણપતિચોથ (ના) ગણપતિનો જન્મદિવસ, ઢગરા ચોથ (ભાદરવા સુદ ૪).
વરસાદ (ના) મેઘ, મેહ
શરાધીઆં (ના) મુએલાંની ક્રિયા કરવાના તેહેવારો (ભાદરવા વદ અમાસ સુધીના ૧૬ દહાડા.)
તિથી(ના) રોજ, મીતી.
ઉતરતાં (કૃ) પુરા થતાં.
દશરા=વિજય દસમી, (આસો સુદ દસેમ.)
દીવાસો (ના) મોટો તેહેવાર તે સો પરબનો માસો. એ દિવસથી બધા તેહેવારો શરૂ થાયછે, (આષાડ વદ અમાસનો દિવસ.)
મેળા (ના) તમાશા.

પાઠ ૪૮ મો.

વાજનં (ના) રાગ કાઢવાના યંત્રો.
વરઘોડો (ના) વર પણવા જતી વખતનો વાજાં ઢોલ સાથેનો રસાલો.
દેવળ (ના) દેરૂં, મંદીર
નાદ (ના) અવાજ.
સરણાઇ (ના) પીપી.

(કવિતાની સમજુતી) (૭)

દુધને રોટલો (દુધમાં ચોળીને) ને દહીંને ભાત દહીંમાં ભાત નાંખી-ને, વળી લાડવા ને વાલ મારા લાલ ખાઈ જાઓ.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલા (વિ) સારા.
ઢીમણું (ના) ઢીમું, ઢેકો
હીંચકા (ના) ઝોલા.
ગભરાવું (ક્રિ) અકળાવું
કોણી (ના) હાથનું ઢીંચણ
વારો (ના) વખત.
બઝાડીને=વળગાડીને.
ખસેડયા=આઘા કર્યા.
ધરાવું (ક્રિ) પેટ ભરીને ખાવું તરપત થવું.
આઘો (વિ) દૂર, વેગળો
સામું (અ) તરફ.
દયા (ના) મેહેર, રેહેમ
હીંચકા (ના) હીંચકાખાના.
વેગળા (વિ) આઘા, દુર
પેટભરીને=ધરાઈને.

પાઠ ૫૩ મો.

કાતરી (કૃ) કરડી.
લોક (ના) માણસો.
સંતાઇ (કૃ) છુપાઇ, ભરાઇ
ચંચળ (વિ) હોંશીઆર
તરત (અ) જલદી, ઝટ
સર્વે (વિ) સઘળા, બધા
ફૂંકતો (કૃ) ફૂંક મારતો.
ખૂણે ખોચરે=દરમાં.
ભોંય=જમીન, ધરતી.
દીઠામાં (કૃ) જોવામાં.
જબરા (વિ) જોરાવર.
ઝાલવા (કૃ) પકડવા.
કશું (વિ) કાંઈપણ, જરા.

પાઠ ૫૪ મો.

રંજાડ (ના) તોફાન.
દીવટ (ના) જોત, બત્તી.
ધાડ (ના) લૂટારાની ટોળી
કપડાં (ના) લૂગડાં.
ખાસા (વિ) મજાનાં.
ઉપાય (ના) ઇલાજ.
મની (ના) બિલાડી, મંજારી.
પાર (ના) છેડો.
વધ્યા (ક્રિ) વધી ગયા.
પકડયા (ક્રિ) ઝાલ્યા.
માંડે (ક્રિ) મચાવે.
ગડબડ (ના) ગડબડાટ-કરતી.
કરડી (ના) કાતરી.
મહા (વિ) મોટું, ઘણું.

(કવિતાની સમજુતી). (૮).

ઉંદરો હારબંધ વધી ગયા, તેમાં કેટલાક ઝાલ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં; જેમ લૂટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે તોફાન મચાવી રેહેછે. (૧)

તેઓ મજાનાં કિમતી લૂગડાં કરડી ખાયછે, ને દીવાની દીવેટ લઇ જાય છે; એને પકડવાનો એકે ઉપાય નથી, પણ જો બિલાડી મળે તો (તે ઉંદરને પકડી લે). (૨)

પાઠ ૫૫ મો.

પાંદડાં (ના) પાતરાં.
સાંભરેછે (ક્રિ) યાદ-આવેછે.
બાપડી (વિ) બીચારી.
ઓઢવું (ક્રિ) શરીરપર ઢાંકવું.
બાળ=બાલ, નીમાળા.
ભૂલી (કૃ) વીસરી.
ભૂલશો (ક્રિ) વીસરશો.
ડિલ (ના) શરીર. અંગ.

પાઠ ૫૬ મો.

આંચળ(ના) થાન, ધાઇ.
ધાવણા (વિ) નાના, દૂધ પીતા.
જોર (ના) બળ; શક્તિ.
ફરડવા(કૃ)બચકું ભરવા
વગર (અ) વિના; શીવાય.
આખલા (ના) ગોધા.
એટલામાટેજ (અ) એને વાસ્તેજ.
કર્યાં (ક્રિ) બનાવ્યાં.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલો (ના) ઝાડનાં ઝીણાં પાંતરા-તથા છોડ વગેરે.
કૂવો (ના) ઉંડો ખોદી કાઢેલો વેહેતો ઝરો.
નદીઓ (ના) મીઠા પાણીનો ધોધ પર્વત માંથી નીકળેલો તે.
વાવ (ના) પગથીઆ-વાળો મોહોળો ઉતરવાનો કૂવો.
મોળું(વિ)મોળાસપડતું
મીઠું (ના) નીમક; (મીઠાસ વાળું.)
ખારૂં (વિ) મીઠાના સ્વાદ જેવું.
જીવેછે(ક્રિ) ટટાર રહેછે
ભરેલા (કૃ) ભરપૂર.
જોઇએ તેટલું=કામ જોગ, ખપ જેટલું.

પાઠ ૫૮ મો.

લખોટી (ના) લાખની-ગોળી; મંજી.
ઠરે (ક્રિ) સાબીત થાય.
છાનોમાનો(વિ)ચુપચુપ
ગમે (ક્રિ) સારૂં લાગે.
ચોરવું (કૃ) કંઇ ચીજ-છાનામાના લેવી તે.
ભૂલી ગયો (ક્રિ) વિ-સરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતિ (ના) રાજા.
પસ્તાય(ક્રિ) દલગીર-થાય.
પાછળથી=પછવાડેથી.
ચાહુન(વિ) ખુલ્લી, જાહેર
ઝલાય (ક્રિ) પકડાય.
નર (ના) માણસ.
સમજી (કૃ) જાણી.
બાંધીમારે (ક્રિ) ફટકા-નો માર મારે.

(કવિતાની સમજુતી). (૯).

ચોરીમાં સુખ સમજીને જે માણસ કોઇને ત્યાં ચોરી કરીને આવે; પછી ચોરીથી થતું દુઃખ જ્યારે જુએ છે ત્યારે મનમાં ઘણો અફસોસ કરવા માંડેછે. (૧)

જ્યારે ચોર ઝલાયછે, ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાયછે

તેને બાંધીને ફટકાનો માર મારે છે, ત્યારે તેની છેક બેહુરમત થાયછે. (આબરૂ જતી રેહેછે). (૨).

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું (ના) બારણું, બારણાની આગળ-નીજગો તે.
અજવાળું (ના) ઉજાશ.
પરશાળ (ના) પેહેલા-ખંડની ભોંય તળીઆની જમીન.
પછીત (ના) પછવાડેની ભીંત
ચોક (ના) ખાળ.
ઓટલો (ના) ઘરના-આંગણાં આગળ ઉંચી બેસવાની જગો કરેલી તે, મોટી ઓટલી.
છીંડી (ના) ખડકી.
કરા (ના) દીવાલ. ભીંત.
મેડો (ના) માળ.
અગાશી (ના) ધાબું
ઓરડો=મોટી કોટડી.
સાંભળો (ક્રિ) ધ્યાનમાં
ઊઘાડી(વિ)ખુલ્લી. |સો.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું(ના)રાંધણી. |તે.
અંધારૂં=ઉજાસ નહિં
બારી (ના) માળ ઉપ-રનાભંડાનાંબારણા.
ગોખલા=નાના હાટડા.
ભડારીઆં (ના)હાટડાં.
રસોઇ (ના) રાંધવાનું.
ધુમાડીઉં (ના) ધુમાડો જવાનો રસ્તો કાઢેલો તે, ચીમની.
તાકાં (ના)મોટાગોખલા
પાણીઆરૂં (ના) પાણીનાં બેડાં મૂકવાની ઓટલી.
ધૂમાડો (ના) ધૂણી.
ચોકડી(ના)મોટો ખાળ
તાળું (ના) પેટી બંધ-કરવાનું હથિયાર.
ટાંકાં (ના) વરસાદનું પાણી ભરી મૂકવાના-છોબંધના ઉંડા કૂવા
ગોટાય (ક્રિ) ઘેરાય.
છો(ના)મરડીઆકાંકરા નેભઠ્ઠીમાં પકવેલાતે
દાદર (ના) લાકડાના પાટીઆની સીડી.
ઓટલી=નાનો ઓટલો
જાળી(ના)સળીઆ જડેલી નાની બારી.
ઝીલવું(ક્રિ)પરતું સહાવું
નીસરણી(ના) વાંસ કે વળીનો દાદર.
ગામડું (ના)નાનું ગામ

પાઠ ૬૨ મો.

કૂકડી (ના) મરઘી.
ખડખડે=અફળાએ.
વહાણું (ના) સહવાર.
છેડવું (ક્રિ) અડકવું.
દીપે (ક્રિ) સારો દેખાય
માંજર(ના)માથાપરની લટકતી ચામડી.
ભાતભાતના (ના) જાત જાતના.
પીછાં (ના) પીછ.
સેવે (ક્રિ) સાચવે.
ઊકરડા (ના) ખાતર વાળી જગો.
બીકણ=નરમ, પોચો.
ધંધો (ના) રોજગાર.
ખોતરવાની (કૃ) ખણવાની, ઓઢવાની.

ખસવું (ક્રિ) આગળ દોડી આવવું.
વળગવું (ક્રિ) બાઝવું.
જાળવેછે=સાચવેછે.
કાયર (અ) હેરાન.
કૂકડો (ના) મરઘો.
રૂપાળો(વિ) શોભિતો
કૂકડૂકુક (ના) મરઘાનું બોલવું, વાસવું.
વળગેછે (ક્રિ) બાઝેછે.

પાઠ ૬૩ મો.

સાપ(ના)ઝેરી જાનવર
ગણતો (ક્રિ) પત કરતો
વેર=દુશ્મનાઇ, ખાર.
જીવ (ના) પ્રાણ.
ચગદી (ક્રિ) કચડી.
લગારેક (વિ) જરા.
નાગ=ફેણવાળો સાપ.
નબળા (વિ) કમજોર.
છેલ્લીવારે (અ) આખરે
ચટકા (ના) ડંખ.
છોલાયું (કૃ) સોરાયું.
પ્રાણ (ના) જીવ.
ફેણ(ના) સાપ તથાનાગ માથું પોહોળું કરેછે.
દર (ના) બાકું, કાણું.
પછાડી (ક્રિ) ઝીકી, અફાળી.
ભેગી (વિ) એકઠી.
ઝાઝા (વિ) ઘણા, બહુ.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૦).

નબળા પણ ઘણા લોકની સાથે કોઇ પણ દહાડો અદાવત રાખવી નહિ કેમકે મોટા કાળા નાગનો. કીડીઓ બધી એકઠી થઇને આવી રીતે જીવ લેછે (જુઓ કીડીઓ નબળી પણ ઘણી, અને સાપ જબરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા (ના) નાનાછોડ.
મૂળીઆં (ના) મૂળ.જડ
વાટ (ના) રસ્તો, રાહ.
થડ (ના) ઝાડનો વચલો ગોળ ભાગ.
જીવે (ક્રિ) ટટાર રેહે.
ઓગળે (ક્રિ) પીગળે.
ડાળાં (ના) ઝાડની મોટી શાખા.
વેહ (ના) કાણું, છીદ્ર.
ફૂલ (ના) પુષ્પ.
વાદળ (ના) આકાશ.
કસ (ના) રસ, તત્વ.
ફળ (ના)લીલો મેવો.
ચરી (કૃ) વણી.
પથરાય (ક્રિ) ફેલાય.
વેલા (ના) જમીનપર-પથરાતો છોડ.
આંબો(ના) કેરીનું ઝાડ
છોડ (ના) છોડવો.
કોહોળું (ના) તરકારી-નું નામ, શાકનું નામ

પાઠ ૬૫ મો.

લીલાં (વિ) ખૂબસુરતાં
કચરો (ના) મેલ.
કરમાઇને(કૃ) ચીમળાઇ
સકાવું=કરમાઇજવું.[નિ
સીંચીએ (ક્રિ) રેડીએ.
ટટાર (વિ) સીધા.[રેડવું
છાંટવું (ક્રિ) છંટકોરવું,
તાજા (વિ) લીલાં.
વરસતો (ક્રિ) પડતો.
મસ (વિ) ઘણી, બહુ.
લૂલા (વિ) મુરદાલ.

પાઠ ૬૬ મો.

રીસાળ (વિ) તામશી.
રીસાયો(ક્રિ)ગુસ્સે થયો.

પીરસેલી (વિ) ખાવાનું મુકી તૈયાર કરેલી.
મુદ્દલ (વિ) જરાએ.
મેળો (ના) તમાસો.
વેદના(ના)દુઃખ.પીડા.
ભાંડુ (ના) ભાઈ બેહેન ના છોકરાં છૈયાં.
માલ (ના) જીવ.વીસાત
પૂણે (ક્રિ) લાગે, શાલે.
વીંછી(ના) ઝેરી જીવડો
ટેક (ના) આદત.
ખોટું(વિ)માઠું. ખરાબ

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં (ના) તંખલાં
ઇંડાં (ના) એદાં.
રૂ (ના) કપાસમાંથી કપાસીઆ કાઢી ના ખી જે રહેલું તે.
વસ્તુ (ના) ચીજ.
આખું(વિ)બધું,સઘળું
ચીંચીં=ચીચીઆરી.
રઝળીને (કૃ) રખડીને.
ધીમેધીમે (અ) હળવે-હળવે, આસ્તે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાલો=ઝીણાં પાતરાં.
સૂરજ (ના) સુર્ય.
ઝાંઝવાં (ના) ઘણા તે-જથી, આંખે નસુઝે-તે. અંધારાં.
ગરમી (ના) તાપ.
તેજ (ના) પ્રકાશ, નુર.
નીપજવું (ના) પાકવું.
ધાન્ય (ના) અનાજ.
સર્વે (વિ) બધી.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ (ના) નુકસાન.
ગભરાઈ (કૃ) અકળાઇ.
ધાજો=મદદે આવજો.
છેતરવું (ક્રિ) ઠગવું.
સીમમાં (ના) ખેતરમાં, ગામની હદમાં.
આસપાસ (અ) આજુબાજુ, ચોતરફ.
ખેતરવાળા (વિ) ખેતરના માલીકો.
ખેડુત(ના)ખેતીકરનાર
ચારતો (કૃ) ચરાવતો.
અમથી (વિ) ખોટી.
હસવા (ક્રિ) મજાકકરવા.
શરમાઇ (કૃ) લજવાઇ.
ખરેખરો (વિ) સાચો.
સાચી (વિ) ખરી.
જૂઠું=ખોટું.
છેતર્યા=ઠગ્યા.

પાઠ ૭૦ મો.

ઘુરકવું (ક્રિ) ગુસ્સાથી જોવું.
લોહીલોહાણ=લોહીઆળ, લોહી નીગળતા
પામીએ (ક્રિ) ખમીએ.
બચકાં (ના) ડાક્ડાં.
ભસવું=કૂતરાનું બોલવું
તૂટીપડવું (ક્રિ) એકદમ વળગી પડવું, ધસારો કરવો.
ગરીબ (વિ) અનાથ.
સોબત (ના) સંગત.
બાપડો (વિ) બીચારો.
ભૂંડાં (વિ) ખરાબ.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ (ક્રિ) કાયર. કરીએ, દુખ દઇએ.
હળીમળીને (કૃ) સંપસંપીને, એક દીલથી.
ઉગામીએ=ઉઠાવીએ.
દુખાય=દલગીર થાય.
માંહોમાંહે (અ) એક-બીજા, અરસપરસ
રાજી થવું=ખુશી થવું.
હેત (ના) પ્યાર.
રીસાઇએ(ક્રિ)ગુસ્સેથઇએ.
વહેંચી (કૃ) ભાગ પાડી
સંપસંપીને (કૃ) હળીમળીને.

પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ (વિ)ચળકાટ

પૃથ્વી (ના) દુનિઆ.

વહાલો (વિ) પ્યારો.

ઘોર (ના) બીયામણું, અંધારૂં.

ગગન (ના) આકાશ.

ઊંચો (વિ) દુર, ઉપર.

પરમેશ્વર=મોટો ઇશ્વર.

ચળકતી (વિ) ઝળકતી.

જીવાત (ના) રેહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા (ના) લીલા.

કરનાર (વિ)બનાવનાર.

આમલી(ના)એકજાતનું ઝાડ એને તેનું ફળ

જગ (ના) જગત.

કોઠા (ના) કોઠાનું ઝાડ.

સરજનાર (ના) પેદા. કરનાર.

તારા (ના) ચાંદરણી.

ભજવા(ક્રિ)ભકિતકરવા.

દેવ (ના) પરમેશ્વર.

તાડ (ના) તાડીનુંઝાડ.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૧).

તમે ભાઇઓ આ મોટા ઝાડ જુઓ, એમાં સૌથી તાડનું ઝાડ ઉંચું છે, કોઈ આમલી કોઈ આંબો ને કોઇ કોઠીનું ઝાડ પણ હોયછે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જૂદાં હોય છે. (૧).

જે આ જગતનો બનાવનાર **ઇશ્વરછે** તે સૂરજ તારાનો પેદા કરનાર છે, માટે એજ હમારો મોટો દેવ છે, તેને ભજવાની ટેવ રાખીએ. (૨)

પાઠ ૭૪ મો.

નિશાળ (ના) વિધા-ભણવાનું ઠેકાણું.

રંગત (વિ) રંગેલા.

વતરણું (ના) લાકડાની કલમ.

તૈયાર (વિ) તરત કામમાં આવે એવું.

સો (વિ) દશ-દશકા.

એકડેએક (ના) એકની સંખ્યા.

સ્લેટ (ના) પથ્થર પાટી.

પોતીઆં (ના) ધોતીઆં.

મોઢે=મોંથી ભણીજતા

ખડી (ના) ચીકણી-ધોળી માટી.

પાટી (ના)સફેતો કે ધૂળથી લખવાનું નાનુંપાટીયું.

ધૂળ (ના) રજ.

ફીકર (ના) ચિંતા.

મગાવીએ (ક્રિ) અણાવીએ.

જાળવીને=સાચવીને.

મંજાવીને (કૃ) સાફ કરાવીને.

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો (ના) છબી પાડ નારો, ચીતરનારો.

હિરાકશી (ના) એક જાતનો કાળો રંગ બનાવવાનું વસાણું.

ચડાવતો (કૃ) ચોપડતો.

ભાઇબંધ (ના) દોસ્તદાર
શાહી (ના) રૂશનાઇ.
હરડાંબેડાં (ના) એક જાતનાં ઝાડના ફળ.
હસેછે(ક્રિ)મજાક કરેછે.
ભટ (ના) મહારાજ.
ભૂકો (ના) ચૂગદો.

પાઠ ૭૬ મો.

ધનનતેરસ (ના) ધન પુજવાની મ્હોટી તેરસ.
બાજુબંધ (ના) કોણીનું ઘરેણું.
છવીટીઆં (ના) પગના આંગળાંનું રૂપાનું ઘરેણું.
સાંકળાં (ના) હાથ તથા પગનું ઘરેણું.
પોંચી (ના) હાથના કાંડાનું ઘરેણું.
કંદોરો (ના) કેડનું ઘરેણું.
બેરખી (ના) કોણીનું ઘરેણું.
ચોકડાં (ના) કાનની લાલીનું ઘરેણું.
બાજઠ (ના) પાટ.
વાનાં (ના) ચીજો.
અકોટી (ના) કાનનું ઘરેણું.
તુશીપાટીઆં (ના) બાયડીના ડોકનું ઘરેણું
ટુંપીઓ (ના) ગળચવો.
કડાં=હાથનાં ઘરેણાં-
વીંટી (ના) મુંદ્રીકા.
બાયડીઓ=બઇરીઓ.
ધોતા (કૃ) નવાડતા.
કોરે (ના) બાજૂએ.
હીરાકંઠી (ના) હીરાકડીની સોનાની સાંકળી.
વાળી (ના) નાનું નાકનું ઘરેણું.
વાંક (ના) બાયડીના હાથનું ઘરેણું.
કલ્લાં=સાદાલીસા તોડા.

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા (ના) બેડેલા માથાનો લોઢાનો અણીદાર ખૂંટો.
સોનેરી (વિ) સોનાના.
કીમત (ના) ભાવ.
બુટ્ટા (ના) કસબનાફૂલ
હળ પુણી (ના) લોઢાનો દાંતો.
કીનખાબ (ના) જર.
પાવડો (ના) માટી ઉસરડવાનું લોઢાનું હથિયાર.
સાંકળ (નો) લોઢાની સાંકળી.
નકુચા (ના) સાંકળ ભેરવવાનો ખીલો.
હળ (ના) જમીન ખેડવાનો લોઢાનો અણીદાર ખૂંટો.
થએલી (કૃ) બનેલી.
અન્ન (ના) અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકું (ના) ધડની ઉપરનો ભાગ, ડોક.
હડપચી (ના) દાઢી આગળની જગો.
બોચી (ના) ગરદન.
ગાંસડી (ના) બચકી, પોટલી.
લમણા (ના) ગાલ આગળના ભાગ.
મોખરો (ના) જરૂખો.
ધડ (ના) ડોકની નીચેનો ભાગ.
બાબરી (ના) ચોટલો

પાઠ ૭૯ મો.

બગલ (ના) કાખ.
પેઢુ=પેટનીચેની જગા.
તળીઉં=નીચલો ભાગ.
વાંસો (ના) પીઠ, બરડો.

કેડો (ના) કમ્મરે.
ગાળો (ના) ભાગ.
એડી (ના) પગના તળીઆનો ખડાઆગળનો ભાગ.
ઢીંચણ (ના) ઘુંટણ.
થાપો (ના) ભાગ.
ઘુંટી (ના) પગની એડી આગળનો ઢેકો.
ખભા (ના) ખાંધ.
કાંડું=હાથનો પોંહોંચો.
સાથળ (ના) જાંગ.
કાખ (ના) બગલ.

હથેલી (ના) હાથેલી.
નળો (ના) ઘુંટણ હેઠેનો ભાગ.

પાઠ ૮૦ મો.

સોબત (ના) સંગત.
આંબાવાડીઈ=આંબા ઉગેલા હોય તે વાડી.
રખવાળ=સાચવનાર.
ટપેર્યા (ક્રિ) ઠોકયા, માર્યા.
પહોંચ્યો (ક્રિ) આવી લાગ્યો.
ઝાંપો= કાંટાનું બારણું.
કેરી (ના) આંબાનું ફળ

હાંડ (ક્રિ) ચાલ, દોડ.

પાઠ ૮૧ મો.

સંગ (ના) સંગત.
પ્રેમ (ના) હેત, પ્યાર.
ઠામ (ના) ઠેકાણું
ભાગ્યશાળી (વિ) નસીબવાન, નસીબવાળો
પેસે (ક્રિ) આવે.
ઠરશે (ક્રિ) થોભશે.
રૂડો (વિ) સારો.
બુરો (વિ) ખરાબ.
મેહેતા (ના) મેહેતાજી, ગુરૂ.
સંગ (ના) સોબત.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં બેસે, જેને જેવી સંગત તેવુંજ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવી સંગત તેવાંજ કામ તે કરશે, અને જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે જઇને તે ઉભો રહેશે. સારી સંગત હશે તો તે સારો બનશે ; ને નઠારી સંગત હશે તો નઠારો બનશે ; પણ સારો **મેહેતાજી** શીખવનાર હોય તેના સંગથી **નશીબવાળો** હોય તો તે વિદ્યા ભણે (ભણીને **નશીબવાળો** થાય.)

પાઠ ૮૨ મો.

જલેબી (ના) એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.
ભાખરા=જાડા રોટલા.

પોર (અ) ગયે વર્ષે.
ભાણે (ના) જમવાના આસન ઉપર.
પકવાન (ના) લાડુ જલેબી દહીતરાં વગેરે મીઠાઈ.

પતાસાં (ના) બતાસાં.
હારડા=ચકતાં.
નાત=જમણવાર, જાત
રમકડાં=ખાંડના રસની

ખાવાની ચીજો.
ઘેબર (ના) એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર(ના)મોટું બાકું.
ખોતરવું (ક્રિ) ખોદવું.
વણજારૂ (વિ) શીકારૂ. વણજારમાંનો.
નજર (ના) નીઘા, ધ્યાન.
દાટવું (ક્રિ) ડફણાવવું.
ધન (ના) પૈસો. દોલત
ધણી (ના)શેઠ. માલિક.
સમજે (ક્રિ) ચેતે.
તાણતો (કૃ) ખેંચતો.
ગએલું (કૃ) ખોવાયલું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ (ના) લડાઇ.
મેળાપ (ના) મુલાકાત.
ચડભડી (કૃ) લઢી, વઢી.
જમણ (ના) જંબાનું.
અથાણું (ના)આથણું.
શેખી (ના) પતરાજી.
ખરીદવું=વેચાતું લેવું.
જણીઓ=બાઇઓ.
રડયું ખડયું=કોઇકોઇ.
આમટો (વિ) એકઠો.
ભેગું(વિ)એકઠું. સાથે.
મોઘું=ઘણી કિમ્મતનું.
સાહુકાર=પૈસા વાળો, આબરૂદાર ગ્રહસ્થ.
લેખું (ના) ગણતી.
ધાંટો (ના)સોર, પોકાર.
લેખવે—ગણે. પત કરે.
શેનું (સ)કંઇ ચીજનું.?

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી (ના) કાગડા કરતાં મોટું જબરી પાંખવાળું પક્ષી.
વાઘરી (ના) પારધી.
જાળ (ના) ફાંદો.
કરગરવું (ક્રિ) કાલાવાલા કરવા.
મરડવું (ક્રિ) આમળવું.
અમથો (વિ) ખાલી.
બગાડયું=નુકશાન કીધું
લુચ્ચી(વિ)દોંગી. ખંધી
ડોક (ના) ગરદન. ગળું
વિચારવું=તોલ કરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

બીડમાં (ના) ખેતરમાં.
મમત (ના) ખોસ, જીદ.
ફૂલાવવું (ક્રિ) મોટું કરવું.
ગજું (ના) શકિત.
તાલેવર (વિ) પૈસાદાર.
બરોબર (વિ) સરખું.
ખર્ચખૂટણ (ના) પરચુરણ ખરચ.
ચંપાઇને (કૃ) દબાઇને.
બરોબરી (ના) સરખી, હરીફી.

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી (ના) પાસેના ઘરમાં રેહેનારા, જોડેના ઘરના.
જાગવું=જાગૃત રેહેવું.
ગુણપાડ (ના) ઉપકાર.
પકડયો (ક્રિ) ઝાલ્યો.
ચોકી (ના) પેહેરો.
જાળવ્યું (ક્રિ) સાચવી રાખ્યું, તપાસી રાખ્યું
ચાકરો (ના) નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ(ના)મીઠાઇ ભજીયાં વગેરે વેચનારો.
ખડકી મૂકવું (ક્રિ) ગોઠવી રાખવું.
શાકરીઆ(વિ) ખાંડનો રસ પાયલા, મીઠા.
ચકરડી (ના)વાએ ફરતું કાગળનું રમકડું
મીઠાઇ (ના) બરફી પેંડા વગેરે મીઠી ચીજો.

કથરોટ (ના) કોરણુવા-
ળું છાછરૂં વાસણ.
પાલખી=ખુલ્લો મેનો.
ચોસલાં=ચોડા કડકા.
રમકડાં=રમવાની ચી-
જો.
ઠઠ (ના) મેદની, ભીડ.
વોહોરો (ના) હોરો.
સામાન (ના) ચીજો.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ (વિ) પાંચ જા-
તની, પાંચ વાનાની.

કોદરા. (ના)
તુવેર. (ના)
નાગલી.(ના)
મકાઈ. (ના)
લાંગ. (ના)
બંટી. (ના)
મસૂર. (ના)
રાજગરો.ના
બાવટો.(ના)
મઠ. (ના)
} જાદી જોદી- જાતનાં અના- જના નામ.

અપવાસ (ના) ભુખ્યા
રેહેવું તે, લાંઘણ.
ફરાળ(ના) ફળનો આ-
હાર કરવો તે. વ્રત
માં ખાવાની ચીજો.

જાર (ના) જુવાર.
ડાંગર (ના) ભાત.

પાઠ ૯૦ મો.

ઘાંચી (ના) તેલી. તેલ
દીવેલ વેચનારો.
કણઝીઉં (ના) કણ-
ઝીનું તેલ.
ઘાણી (ના) તેલ દીવે-
લી વગેરે પીલવાનો
લાકડાનો સંચો.
સરશીઉં (ના) સરસવ-
નું તેલ.
ફોલ્લા (ના) ગુમડાં.
પીલવું=દાબવું, કચડવું.
સઘળાં (વિ) બધાં.
સરસવ=સરસીઉં કાઢ-
વાના રાઈ જેવા
દાણા.
ડોળીઉં=ડોળીનું તેલ.
એરંડી (ના) દીવેલી.
ખોળ (ના) પીલતાં કુ-
ચો રહેછે તે.
ડોળી=મહુડાનાં બી.
સ્વાદ (ના) સારૂં
કણઝી (ના) એક જાત-
ના અળસીને મળ-
તા ઝીણા દાણા.

પાઠ ૯૧ મો.

હકીકત (ના) વાત, વિ-
સ્તાર, હેવાલ.
કાચું કોરૂં (વિ) તળેલું.
ખંખેરી (કૃ) ઝાપટી.
સંજોરી (ના) ઘુઘરા
ઘારી જેવું ખાંડવા-
ળું ખાવાનું.
ખરખરીને (કૃ) ઘણોજ
દારૂખાનું (ના) આતસ-
બાજી.
શીરો=એક જાતનું લ-
ચકા જેવું ખાવાનું.
ગેરૂ (ના) એક જાતની
લાલ માટી.
ફૂલકરણી (ના) ફૂલકર.
જાળાં (ના) કરોળીઆ-
નાં પડ.
ટેટા (ના) ફટાકા.
બચકો (ના) ગાંસડો.
ફટાકા (ના) ટેટા.
ઉધઈધુધઈ=ધોળી કી-
ડી.
મઠીઆં=(ના) મુઠીઆં
પેટારો=મોટી પેટી.
છછુંદરાં (ના)ફૂલકરણી
ફરતાંફરતાં=જૂદાં જૂ-
દાં.
ચોપડે (ક્રિ) લગાવે.
ભારે=ઉંચા, કીમતી.
[illegible]

(અંકગણિતની સંખ્યા).

એક	૧
દશ	૧૦
સો	૧૦૦
હજાર	૧૦૦૦
દશહજાર	૧૦૦૦૦
લાખ	૧૦૦૦૦૦
દશ લાખ	૧૦૦૦૦૦૦
કરોડ	૧૦૦૦૦૦૦૦
દશકરોડ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦
અબજ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦
દશ અબજ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

(પરિમાણ).

સત્તાવન	૫૭
છસો છત્રીસ	૬૩૬
ચારસો નવ	૪૦૯
સત્તરસો બાણું	૧૭૯૨
પંદરસો પાંચ	૧૫૦૫
બે હજાર, આઠસો બાર	૨૮૧૨
ચાર હજાર, ચોરાણું	૪૦૯૪
નવ હજાર, એકસો નેવું	૯૧૯૦
સોળ હજાર, સાઠ	૧૬૦૬૦
પાંત્રીસ હજાર, ત્રણસો, તેર	૩૫૩૧૩
એકવીસ હજાર, બસો, બાણું	૨૧૨૯૨
એક લાખ, બાવન હજાર, બસો સાત	૧૫૨૨૦૭
ચાર લાખ, ચાર હજાર, નવસો, છ	૪૦૪૯૦૬

છ લાખ, સોળ હજાર, નવસો, ત્રીશ ...	૬૧૬૯૩૦
બાર લાખ, બાર હજાર, બે	૧૨૧૨૦૦૨
તેવીશ લાખ, ત્રણ હજાર, સાઠ	૨૩૦૩૦૬૦
સાત કરોડ, બોત્તેર લાખ, બાર હજાર, છસો સોળ	૭૭૨૧૨૬૧૬
પંદર કરોડ, પાંચ લાખ, બારસો, એકાવન ...	૧૫૦૫૦૧૨૫૧
નવ અબજ, સાત કરોડ, સોળ લાખ, એકસો ચૌદ	૯૦૭૧૬૦૦૧૧૪

પા	(સો)	તે	૨૫	પચ્ચીશ.
અડધો	(સો)	તે	૫૦	પચાશ
પોણો	(સો)	તે	૭૫	પચ્ચોતેર.
પોણી	(સો)	તે	૯૯॥।	સોમાં પાવલું ઓછું.
પા	(હજાર)	તે	૨૫૦	બસો પચાશ.
અડધો	(હજાર)	તે	૫૦૦	પાનસો.
પોણો	(હજાર)	તે	૭૫૦	સાડી સાતસો.
પા	(લાખ)	તે	૨૫૦૦૦	પચ્ચીશ હજાર.
અડધો	(લાખ)	તે	૫૦૦૦૦	પચાશ હજાર.
પોણો	(લાખ)	તે	૭૫૦૦૦	પંચોતેર હજાર.
પા	(કરોડ)	તે	૨૫૦૦૦૦૦	પચીશ લાખ.
અડધો	(કરોડ)	તે	૫૦૦૦૦૦૦	પચાશ લાખ.
પોણો	(કરોડ)	તે	૭૫૦૦૦૦૦	પંચ્ચોતેર લાખ.

(હિંદુના મહિના)

૧ કારતક.	૪ માહા.	૭ વૈશાખ.	૧૦ શ્રાવણ.
૨ માગસર	૫ ફાગણ.	૮ જેઠ.	૧૧ ભાદરવો.
૩ પોસ.	૬ ચૈતર.	૯ અસાડ.	૧૨ આસો.

(હિંદુની તિથીઓ).

૧ પડવો	૩ ત્રીજ	૫ પાંચેમ	૭ સાતમ
૨ બીજ	૪ ચોથ	૬ છઠ્ઠ	૮ આઠેમ

૯ નોમ	૧૧ અગીઆરસ	૧૩ તેરસ	૧૫ પુનેમ
૧૦ દસમે	૧૨ બારસ	૧૪ ચૌદસ	૩૦)અમાસ

(અંગ્રેજી મહિના).

૧ જાનેવારી	૩૧	૫ મે	૩૧	૯ સપ્ટેમ્બર	૩૦
૨ ફેબ્રુઆરી	૨૮	૬ જુન	૩૦	૧૦ અકટોબર	૩૧
૩ માર્ચ	૩૧	૭ જુલાઈ	૩૧	૧૧ નવેમ્બર	૩૦
૪ એપ્રિલ	૩૦	૮ આગષ્ટ	૩૧	૧૨ ડિસેમ્બર	૩૧

(પારસીના મહિના).

૧ ફ્રરવદીન	૫ અમરદાદ	૯ આદર
૨ અરદીબેસ્ત	૬ સહરેવર	૧૦ દેહે
૩ ખોરદાદ	૭ મેહેર	૧૧ આદર
૪ તીર	૮ આવાં	૧૨ અસપંદાદ

(પારસીના ૩૦ રોજ).

૧ હોરમજદ.	૧૧ ખોરશેદ.	૨૧ રામ.
૨ બહમન.	૧૨ મોહોર.	૨૨ ગોવાદ.
૩ અરદીબેસ્ત.	૧૩ તીર.	૨૩ દેપદીન.
૪ શાહરેવર.	૧૪ ગોસ.	૨૪ દીન.
૫ અસપંદાદ.	૧૫ દપમહેર.	૨૫ આસીસન.
૬ ખોરદાદ.	૧૬ મેહેર.	૨૬ આસતાદ.
૭ અમરદાદ.	૧૭ સરોસ.	૨૭ અસમાન.
૮ દેપાદર.	૧૮ રશને.	૨૮ જમીઆદ.
૯ આદર.	૧૯ ફ્રરવરદીન.	૨૯ મારેશપંદ.
૧૦ આવાં.	૨૦ બેહેરામ.	૩૦ અનેરા.

(મુસલમાનના મહિના).

૧ મોહરમ.	૩ રબીઉલ અવલ.	૫ જમાદીલ અવલ.
૨ સફર.	૪ રબીઉલ આખર.	૬ જમાદીલ આખર.

૭ રજબ.	૯ રમજાન.	૧૧ જીકાદ.
૮ શાબાન.	૧૦ સવાલ.	૧૨ જીલ્હેજ.

(આઠ દિશાના નામ).

ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ, પશ્ચિમ, અગ્નિ, નૈરૃત્ય, ઇશાન, વાયવ્ય.

(ઉખાણાં).

૧—કાકો કાળો, ને કાકાને માથે ચીમડીનો ભારો. જ—તાડ.

૨—સરસર કરતો સાપ જાય, ને ગોળી જેવડું માથું થાય. જ—કોશ.

૩—કાકો બુડે, પણ કાકાની ચોટલી નહીં બુડે. જે—કમળનું ફુલ.

૪—વાંકો ચૂકો બાવળીઓ, ઉપર બેઠો ઓલો, મારૂં ઉખાણું નહીં છોડે તેનો બાપ ધનજી ઢોલો. જ—ઘાંચીની ઘાણી.

૫—ભર્યા તળાવમાં પાંશેરી. જ—માખણનો લુંઓ.

૬—ધોળો મરઘો લીલી મૂછ નહીં આવડે તો તારા બાપને પૂછ. જ—મૂળો.

૭—એક ભાઇ ચઢે ને એક ભાઇ ઉતરે. જ—રોટલો.

૮—એક કોટડીમાં બત્રીશ બાવા તે શું? જ—દાંત.

૯—એક દહેરા ઉપર સાત દરવાજા તે શું? જ—ડોકું.

૧૦—સમજે નહિ ને ઘર સાચવે. જ—તાળું.

૧૧—પ્રાણ નહિ પણ પળ પળ ગણે. જ—ઘડીઆળ.

૧૨—છાપરે છાપરે મગ વેરાય. જ—વરસાદ.

૧૩—છાપરે છાપરે પીછોડી પથરાય. જ—તડકો.

૧૪—બે હાથ ભોંયમાં બારસેં ગામ. જ—નકશો.

૧૫—એક મરઘીના પેટમાં સો ઇંડાં. જ—ફણુસ.

૧૬—આટલી રાંડ રાજાની પાઘડી ઉતરાવે. જ—જૂ.

૧૭—જરા સરખી ચીજ તેથી આખું ગામ જમે. જ—દેવતા.

૧૮—ઉંચેથી પડી કૂકડી, તેની ગાંડ ગઈ ઉખડી. જ—આમલી.

૧૯—રાજાની રાણી બારીએ બેસીને કોયલા ચાવે. જ—જાંબુ.

૨૦—ગામ બધું નાસી ગયું ને ભાભાજી રહી ગયા. જ—ચુલો.

૨૧—આઠ ગાંઠને અંતરવાસો, નહિ કેહે તેનો વણકર માસો. જ—સીકું.

૨૨—ધોળી ગાય તેલે નહાય, ને રાત પડે ત્યારે હનુમાન થાય. જ—દીવેટ.

૨૩—વન વગડામાં રાતી બારી છોકરાં પરણે ને મા કુંવારી.

જ—મીંઢળનું ઝાડ.

૨૪—ધોળું ખેતર ને કાળું બી, ઓરતો જાયને બડબડતો જાય.

જ—કાગળ લખવો તે.

૨૫—કાચકાની કોથળી ધમધમ વાગે રતન પરવાળું મને હાય હાય લાગે.

જ—મરચું.

૨૬—ગરમ દેશની છોકરી માથે રાખે ટોપલી, પેટમાં રાખે છોકરો કીમત તેની પા દોકડો. જ—ખારેક.

૨૭—લીલી પીળી બાંસલી બજાવનાર કોણ બીબી ચાલ્યા સાસરે મનાવનાર કોણ. જ—મડદું.

૨૮—જીવ વિનાનું જાનવર મેળે કરે વાત તેનું ટકટક કરવું સાંભળી કામે લાગે હાથ. જ—ધડીઆળ.

૨૯—નાકાશાની દીકરી તે ભીતરશાને દીધી. પાંચ ભાઇ દોડયા ત્યારે એ જણે લીધી. જ—લીટ.

૩૦—તપેલામાં તપેલું માંહે કલંગી ઘોડો, ખોલાય તો ખોલો નહિતો બેઠા માથું ફોડો. જ—તાળું.

૩૧—ઉંચ મુચ ગુંચળું સાપ પણ નહિ, લાકડીથી હાંકીએ ઢોર પણ નહિ; આપે જુદી જાતનાં ફૂળ ઝાડ પણ નહિ; અને ચક્કર ચક્કર કરે ચગડોળ પણ નહિ. જ—ચંબારનો ચાક.

(દરેક પાઠમાં આવેલા જોડાક્ષર)

આવડયા.	ખીજવ્યાથી.	પહેરાવ્યાં.	વચ્ચે.
લાવ્યાં.	ધ્યાન.	અડાડયો.	પહોંચ્યો.
પૂછ્યું.	નિત્યે.	જન્મગાંઠ.	દુર્લભ.
બોલ્યો.	રસ્તો.	પ્રમાણે.	પ્રેમ.
મગાવ્યો.	ચોપડયાં.	ખસેડયા.	ભાગ્યશાળી.
કહ્યું.	અડ્યા.	ખવરાવ્યા.	મંડયો.
વાળ્યો.	ઠોકયો.	આવ્યો.	રડયું ખડયું
કાઢયો.	ચિત્ર.	કયાંથી.	બગાડયું.
લુચ્ચાઇ.	જન્મતી.	પૂછ્યાંવિના.	લુચ્ચી.
પ્રસાદ.	પ્રાણ.	વાંચ્યું.	ફૂલાવવું.
ટટ્ટુ.	માન્યું.	પસ્તાય.	ખચં ખૂટણ.
જક્કી.	સોંપ્યો.	વચ્ચે.	આડોશી પાડોશી.
સમજાવ્યું	સ્નેહ.	છેલ્લીવારે.	માંડયું.
ફાવ્યો.	અપાવ્યું.	મુદ્દલ.	નાંખ્યો.
ડાહ્યો.	ચંદ્રમા.	લાગ્યું.	ભસ્યાંજ.
માન્યું.	સરસ્વતી.	સમજ્યો.	ફાવ્યું.
પ્રાણ.	વિદ્યા.	વસ્તુ.	ઉઠયા.
ચિત્ત.	શુક્ર.	ધાન્ય.	પકડયો.
અવસ્થા.	છઠ્ઠા.	માંડયું.	જાળવ્યું.
વાગ્યા.	ચચ્ચાર.	છેતર્યા.	મૂક્યાં.
મંડયા.	ઊગ્યા.	ઇશ્વર.	સાંભળ્યું.
મૂક્યું.	ભત્રીજો.	પૃથ્વી.	ફોલ્લા.
ડાહ્યાં.	ફડાવ્યું.	પરમેશ્વર.	નીકળ્યાપછી.
અલ્યા.	ઑસ્તો.	સ્લેટ.	કાચું કોરૂં.
નીકળ્યો.	અખાત્રીજ.	મૂક્યાં.	ફૂલકરણી.
ખૂચ્યું.	ચૈત્રમાં.	કહ્યાં.	ઉધઇ ખુધઇ.
માંડયો.	શ્રાવણ.	અન્ન.	છછુંદરાં.

(જોડાક્ષર).

અર્ક.
કૃપા.
કૃષ્ણ.
ક્રોધ.
ક્રિયા.
ક્રિડા.
ક્ષુદ્ર.
ક્ષેત્ર.
ગ્રાસ.
ગૃહ.
ગોત્ર.
ઘૃત.
જ્યેષ્ટ.
ત્રીશ.
દ્રાક્ષ.
દ્રષ્ટી.
વૃક્ષ.
શાસ્ત્રી.
અક્કલ.
અધર્મ.
અભ્યાસ.
અસત્ય.
કિર્મજ.
ટક્કર.
ત્રેવડ.
ત્રિશૂળ.

નર્મદા.
નક્ષત્ર.
પ્રકૃતિ.
પ્રગટ.
પ્રતિષ્ટા.
પ્રધાન.
પ્રત્યક્ષ.
બત્રીશ.
પ્રારબ્ધ.
વિસ્તાર
સંગ્રામ.
સંપૂર્ણ.
સામગ્રી.
હુન્નર.
અકસ્માત.
અનુસ્વાર.
અભિપ્રાય.
અલમસ્ત.
અવિશ્વાસ.
કનાસ્તર.
ખટકર્મ.
ચિત્રામણ.
જન્માંતર.
દાનપત્ર.
દોસ્તદાર.
ધર્મ પુત્ર.

ધર્મશાસ્ત્ર.
નમસ્કાર.
નિત્યકર્મ.
પંચપાત્ર.
પત્રાવળી.
પરાક્રમ.
પુણ્યવાન.
પેગંબર.
બંદોબસ્ત.
બુધ્ધિવાન.
ભક્તિવાન.
ભાગ્યવાન.
મુક્તાફળ.
રત્નાગર.
વર્ષો વર્ષ.
વ્યવહાર.
વ્યાકરણ.
વિદ્યાવાન.
સત્યવાદી.
સદાવ્રત.
ક્ષેત્ર ફળ.
જ્ઞાનવાન.
અંગમર્દન.
કસ્તુરી મૃગ.
જન્મ પત્રિકા.
જ્યોતિષચક્ર.

THE ALPHABET (ધી ઍાલ્ફાબેટ) મૂળાક્ષર.

A	a	*A*	*a*	એ	N	n	*N*	*n*	ઍન
B	b	*B*	*b*	બી	O	o	*O*	*o*	ઓ
C	c	*C*	*c*	સી	P	p	*P*	*p*	પી
D	d	*D*	*d*	ડી	Q	q	*Q*	*q*	ક્યુ
E	e	*E*	*e*	ઈ	R	r	*R*	*r*	આર
F	f	*F*	*f*	ઍફ	S	s	*S*	*s*	ઍસ
G	g	*G*	*g*	જી	T	t	*T*	*t*	ટી
H	h	*H*	*h*	ઍચ	U	u	*U*	*u*	યૂ
I	i	*I*	*i*	આઈ	V	v	*V*	*v*	વી
J	j	*J*	*j*	જે	W	w	*W*	*w*	ડબલ્યુ
K	k	*K*	*k*	કે	X	x	*X*	*x*	ઍક્સ
L	l	*L*	*l*	ઍલ	Y	y	*Y*	*y*	વાઈ
M	m	*M*	*m*	ઍમ	Z	z	*Z*	*z*	ઝેડ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલી ચોપડીઓ સુરતમાં ચોક બજાર, નાણાવટ અને **ભાગાતળાવના** બુકસેલરો; **મુંબઇમાં** ભૂલેશ્વર આગળ માવજી જેરામના માળામાં **ડાહ્યાભાઈ જગજીવનદાસ;** કાળકાદેવી આગળ દામોદરદાસ ઇશ્વરદાસ, શેરીઆદજી હોરમસજી, પંડીત જેઠારામ મુકુંદજી, વસનજી પરમાનંદ ચાહેવાળા; વિઠ્ઠલવાડીને નાકે કૃષ્ણાજી બલાલ બુકસેલરો; ધોબીતળાવ આગળ એરચશા બેજનજી કરાણી બુકસેલર; જકરીયા મસીદ રૂઘનાથ પરશોત્તમ; કોટમાં જહાંગીરજી બેજનજી કરાણી તથા શાપુરજી ફરામજી માંડણ, તથા એમ મીસ્ત્રીની કું૦, બુકસેલરો; **વલસાડમાં** દુવારકાદાસ પરભૂદાસ બુકસેલર; **ભરૂચમાં** ફતેપોરના બજારમાં કાગદી કાદરભાઇ બુકસેલર; **રાજકોટમાં** પરસોત્તમ પરમાનંદ અને **કરાંચીમાં** નુરૂદીન જીવાખાન બુકસેલર; **કછમાંડવી** જીવરામ હરીશંકર દવે; ચાંપશી ખીમરાજ પાસેથી વેચાતી મળશે. ચોપડીઓના કમીશન વગેરેનો બંદોબસ્ત કરવો હોય તો **મુંબઈમાં ડાહ્યાભાઈ જગજીવનદાસ** અને સુરતમાં સગરામપરે **શ્રી. નગીનદાસ ફકીરભાઈ કાસીદાસને** પોસ્ટપેડ કાગળથી લખી જણાવવું.

૦—૧—૬ ગૂજરાતી પેહેલી ચોપડીના અર્થ.
૦—૨—૦ ગૂ૦ બીજીના અર્થ.
૦—૩—૦ ગૂ૦ ત્રીજીના અર્થ.
૦—૪—૬ ગૂ૦ ચોથીના અર્થ.
૦—૫—૦ ગૂ૦ પાંચમીના અર્થ.
૦—૬—૦ ગૂ૦ છઠ્ઠીના અર્થ.
૦—૮—૦ ગૂ૦ સાતમીના અર્થ.
૦—૨—૦ સુરત જીલ્લાની ભૂગોળ.
૦—૨—૦ મુંબઈ ઇલાકાની ભૂગોળ.
૦—૩—૦ હિંદુસ્તાનની ભૂગોળ.
૨—૦—૦ **છેલની વાતા** (ઘણીજ રમુજી).
૦—૧૨—૦ મુરખાની વાર્તા.
૦—૮—૦ ચતુરસીંગની વાર્તા.
૨—૦—૦ **બદીઅલ જમાલ પરીની** વાર્તા (ઘણીજ રમુજી)
૦—૬—૬ દોહેડા સંગ્રહ.
૦—૩—૦ ચિત્ર પોથી.
૦—૧—૦ આંકની ચોપડી.
૦—૧—૦ કોષ્ટકની ચોપડી.
૦—૪—૦ અંગ્રેજી પેહેલી ચોપડીના મીનિંગ તરજુમા સહિત.
૦—૬—૦ સેકન્ડ બુક પાર્ટ ફર્સ્ટના મીનિંગ તરજુમા સહિત.
૦—૧૦—૦ સે૦ બુ૦ પા૦ સે૦ના મીનિંગ.
૦—૧૨—૦ થર્ડ બુકના મીનિંગ.
૦—૧૦—૦ **રસીલી વાર્તા.**